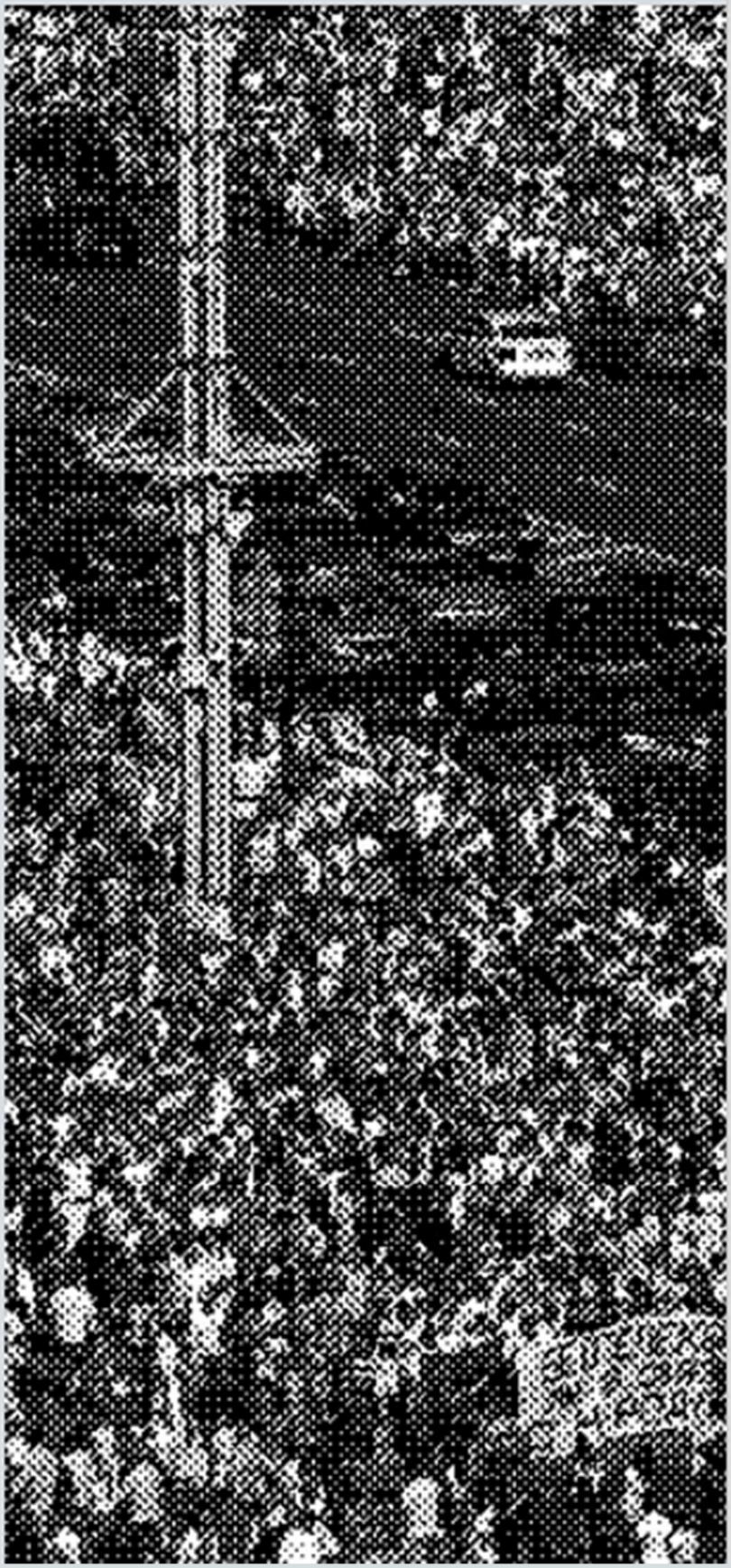
International Accountability Platform for Belarus

Адзінаццатая справаздача аб ходзе работы

1 красавіка — 30 верасня 2026 года

11 СПРАВАЗДАЧА АБ ХОДЗЕ РАБОТЫ

1. Сітуацыя з правамі чалавека ў Беларусі ... 3
1.1. Палітычна матываваны крымінальны пераслед ... 3
1.2. Палітычныя зняволеныя ... 3
1.3. Памілаванне і дэпартацыі ... 3
1.4. Працяг пераследу вязняў пасля памілавання і вызвалення ... 4
1.5. Злоўжыванне заканадаўствам па барацьбе з тэрарызмам і экстрэмізмам ... 5
1.6. Транснацыянальныя рэпрэсіі / Беларусы ў выгнанні ... 7
1.7. Крымінальны пераслед ў сувязі з падтрымкай Украіны ... 8
1.8. Міжнародныя арганізацыі і Беларусь ... 8
2. Збор і аналіз доказаў ... 10
2.1. Інтэрв'ю з пацярпелымі і сведкамі ... 10
2.2. Інфармацыя з адкрытых крыніц ... 10
3. Садзейнічанне механізмам прыцягнення да адказнасці ... 11
3.2. Аналітычны даклад аб датычнасці ... 11
3.3. Садзейнічанне міжнародным механізмам прыцягнення да адказнасці ... 12
3.4. Садзеянне адвакатам ... 12
4. Падыход, арыентаваны на пацярпелых ... 12
4.1. Доступ да дапамогі ў сферы псіхічнага здароўя і псіхалагічнай падтрымкі ... 12
4.2. Семінар, прысвечаны Міжнароднаму крымінальнаму суду (МКС) і камунікацыі, арыентаванай на пацярпелых ... 13
4.3. Падтрымка былых палітычных зняволеных ... 13
5. Падаўжэнне тэрміну дзеяння ІАРВ да верасня 2029 года ... 14
6. Публікацыі і камунікацыя ... 14
6.1. Публікацыі ... 14
6.2. Камунікацыі ... 15
7. Адвакацыйная дзейнасць і развіццё партнёрскіх сувязяў ... 16
8. Нарошчванне патэнцыялу і абмен ведамі ... 17
8.1. Нарошчванне патэнцыялу ... 17
8.2. Працоўная група ў Польшчы ... 17
8.3. Абмен ведамі ... 18
9. Структура і рэсурсы ... 19
9.1. Інфраструктура ... 19
9.2. Кансультатыўная рада ... 19
10. Рызыкі і выклікі ... 19
Дадатак: ... 20
КАРОТКАЯ ІНФАРМАЦЫЯ ПРА ПЛАТФОРМУ ... 20

1. Сітуацыя з правамі чалавека ў Беларусі

1.1. Палітычна матываваны крымінальны пераслед

Па стане на 26 верасня 2026 года колькасць прысудаў па палітычна матываваных крымінальных справах, зафіксаваных Праваабарончым цэнтрам "Вясна" з траўня 2020 года, дасягнула 8 773. У гэтых выпадках былі прызначаны пакаранні ў выглядзе зняволення, іншых відаў абмежавання свабоды, штрафаў, а таксама меры прымусовага псіхіятрычнага лячэння, якія не былі заснаваныя на медыцынскіх паказаннях.[1] Працягваецца пераслед грамадзян за крытычныя выказванні супраць Лукашэнкі і беларускіх чыноўнікаў, фінансаванне арганізацый і "фармаванняў", абвешчаных "экстрэмісцкімі", а таксама за выказванне салідарнасці з Украінай.[2] Таксама працягваліся затрыманні на мяжы або неўзабаве пасля вяртання ў Беларусь.[3] Напрыклад, Анатоль Вайцяхоўскі быў затрыманы і асуджаны па палітычна матываваных абвінавачаннях пасля вяртання ў Беларусь праз "Камісію па вяртанні". [4]

Акрамя таго, улады працягваюць адвольна падаўжаць тэрміны зняволення палітычных вязняў на падставе артыкула 411 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь ("Злоснае непадпарадкаванне патрабаванням адміністрацыі папраўчай установы"). З траўня 2020 года па 26 верасня 2026 года на падставе артыкула 411 былі падоўжаны тэрміны зняволення 86 палітычных вязняў.[5]

1.2. Палітычныя зняволеныя

На 26 верасня 2026 г. ў месцах пазбаўлення волі працягваў знаходзіцца 881 палітычны вязень.[6] З траўня 2020 года праваабарончы цэнтр "Вясна" прызнаў палітычнымі зняволенымі 4 815 чалавек,[7] з якіх 191 чалавек быў прызнаны ў перыяд з красавіка па 18 верасня 2026 года.[8]

1.3. Памілаванне і дэпартацыі

Падчас справаздачнага перыяду Лукашэнка памілаваў і вызваліў 67 зняволеных, асуджаных

---

[1] "List of political prisoners and persons convicted in political criminal cases", *Вясна*, без даты. *Гл. Таксама* "Belarus: Experts alarmed at reports of coercive psychiatric treatment as punishment for political dissent", *УВКПЧ*, 24-Apr-2025.

[2] "Human rights situation in Belarus. July 2026", *Вясна*, 08-Aug-2026; "Human rights situation in Belarus. August 2026", *Вясна*, 13-Sep-2026; "Advocate Dmitrii Laevskii was sentenced to three years of imprisonment", *Вясна*, 10-Sep-2026; "More than a thousand of convictions for 'facilitations of extremism': what are Belarusians are being sentenced for", *Вясна*, 14-Sep-2026.

3 "They demanded to undress and turned on dashcams: how personal searches on the Belarusian border turned into a mechanism of pressure", Вясна, 20-Aug-2026.

[4] *Анатоль Вайцяхоўскі быў асуджаны па чатырох артыкулах Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь: частка 3 артыкула 361 ("Заклікі да абмежавальных мер (санкцый), іншыя дзеянні, накіраваныя на шкоду нацыянальнай бяспецы Рэспублікі Беларусь"), частка 2 артыкула 367 ("Паклёп супраць Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь"), частка 2 артыкула 368 ("Абраза Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь") і артыкулам 361-4 ("Садзейнічанне экстрэмісцкай дзейнасці"). Гл.* "New political convictions, extension of 'extremist' and 'terrorist' lists: chronicle of persecution 23-23 July", *Вясна*, 24-Jul-2026.

[5] Сюды ўваходзяць як палітычныя зняволеныя, якія яшчэ адбываюць пакаранне, так і тыя, хто ўжо вызвалены. Гл. "Political prisoners and repressed in Belarus", *Вясна*, без даты.

[6] Гл. "Political prisoners in Belarus", *Вясна*, без даты.

[7] "Political prisoners in Belarus", *Вясна*, без даты.

[8] У красавіку 2026 года палітычнымі зняволенымі былі прызнаны 36 чалавек, у траўні — 32, у чэрвені — 43, у ліпені — 39, у жніўні — 16, у верасні — 25. Гл. "Human rights situation in Belarus. April 2026", *Вясна*, 07-May-2026; "Human rights situation in Belarus. May 2026", *Вясна*, 08-Jun-2026; "Human rights situation in Belarus. June 2026", *Вясна*, 06-Jul-2026; "Human rights situation in Belarus. July 2026", *Вясна*, 08-Aug-2026; "Human rights situation in Belarus. August 2026", *Вясна*, 13-Sep-2026; "Statement of recognition of 14 persons as political prisoners", *Вясна*, 10-Sep-2026; "Statement of recognition of 11 persons as political prisoners", *Вясна*, 15-Sep-2026.

за злачынствы, у тым ліку звязаныя з "экстрэмізмам", па палітычна матываваных абвінавачаннях.[9] Вызваленні адбыліся 28 красавіка 2026 года (вядомы журналіст Анджэй Пачобут), 1 ліпеня 2026 года (28 палітычных зняволеных), 16 верасня 2026 года (25 палітычных зняволеных) і 24 верасня 2026 года (13 палітычных зняволеных).[10]

Вызваленне Анджэя Пачобута 28 красавіка 2026 года адбылося ў выніку абмену зняволенымі паміж Камітэтам дзяржаўнай бяспекі Беларусі і Агенцтвам знешняй выведкі Польшчы.[11] Па распараджэнні Лукашэнкі журналіст быў вызвалены і перададзены польскаму боку пасля таго, як яго маці звярнулася з просьбай аб памілаванні.[12] Вызваленне 32 чалавек, у тым ліку 28 палітычных вязняў, 1 ліпеня 2026 года і 15 чалавек, у тым ліку 13 палітычных вязняў, 24 верасня 2026 года адбылося пасля таго, як яны "пакаяліся" перад беларускімі уладамі і падалі хадайніцтвы аб памілаванні.[13] Вызваленне 25 вязняў 16 верасня 2026 года адбылося ў выніку перамоў з Джонам Коўлам, спецыяльным пасланнікам прэзідэнта ЗША па Беларусі. Пры гэтым яны былі вывезены ў Літву.[14]

Прэм'ер-міністр Польшчы Дональд Туск сустракае вызваленага Анджэя Пачобута на мяжы.

Сярод вызваленых 16 верасня 2026 года былі журналіст Андрэй Аляксандраў, культурны менеджар Павел Белавус, Яна Пінчук, якая адбывала 12-гадовы турэмны тэрмін за адміністраванне пратэснымі Telegram-каналамі, былая генеральная дырэктарка TUT. BY Людміла Чэкіна, валанцёрка Праваабарончага цэнтра "Вясна" Святлана Якубовіч, адвакатка Анастасія Лазарэнка, якая абараняла абвінавачаных у палітычна матываваных крымінальных справах, а таксама журналіст Кірыл Пазняк.[15]

1.4. Працяг пераследу вязняў пасля памілавання і вызвалення

Паводле паведамленняў, вызваленне палітычных вязняў не азначае канец іх пераследу з боку беларускіх уладаў.

Такім чынам, улады устанавілі забарону на выезд з краіны ў дачыненні да Мікалая Статкевіча,

---

[9] "A 'five-for-five' prisoner exchange took place on the border between Belarus and Poland", *Belta*, 28-Apr-2026; "32 people pardoned in Belarus", *Вясна*, 01-Jul-2026; "25 political prisoners were released: telling about those who were released following a pardon on 16 September", *Вясна*, 16-Sep-2026; "13 political prisoners were pardoned in Belarus", *Вясна*, 24-Sep-2026.

[10] "A 'five-for-five' prisoner exchange took place on the border between Belarus and Poland", *Belta*, 28-Apr-2026; "32 people pardoned in Belarus", *Вясна*, 01-Jul-2026; "25 political prisoners were released: telling about those who were released following a pardon on 16 September", *Вясна*, 16-Sep-2026; "13 political prisoners were pardoned in Belarus", *Вясна*, 24-Sep-2026.

[11] "The Belarusian KGB provided details on the "five-for-five" prisoner exchange", *Belta*, 28-Apr-2026.

[12] "Polish citizens Grzegorz Havel and Tomasz Berosa thanked the President of Belarus for their release", *Belta*, 29-Apr-2026. *Гл. таксама* "Andrzej Poczobut released. Prisoners exchanged with Poland", *Вясна*, 28-Apr-2026. Пачобут, паводле паведамленняў, прыбыў у Беларусь 8 верасня, дзе сустрэўся з членамі сваёй сям'і і прадстаўнікамі Саюза палякаў у Беларусі, пасля чаго вярнуўся ў Польшчу 15 верасня. (Telegram: Глядзіце @radiosvaboda; Poczobut Returns to Belarus — Gazeta Wyborcza – REFORM.news; «Обнимали его и плакали». Почобут возвращается в Польшу – как прошел его визит в Беларусь)

[13] "32 people pardoned in Belarus", *Вясна*, 01-Jul-2026; "13 political prisoners were pardoned in Belarus", *Вясна*, 24-Sep-2026.

[14] "Political prisoners released on September 16: journalists, researchers, social activists, and musicians", *Вясна*, 16-Sep-2026.

[15] Political prisoners released on September 16: journalists, researchers, social activists, and musicians", *Вясна*, 16-Sep-2026.

які застаўся ў Беларусі пасля вызвалення з калоніі.[16] Ён таксама не можа аднавіць атрыманне пенсійных выплат на свой банкаўскі рахунак, бо, паводле афіцыйных дадзеных, ён усё яшчэ адбывае пакаранне ў выпраўленчай калоніі.[17]

Палітычныя зняволеныя, вызваленыя 19 сакавіка 2026 года, паведамілі, што яны павінны рэгулярна з'яўляцца ў органы Міністэрства ўнутраных спраў (МУС) для ўліку, знаходзяцца пад строгім кантролем выканання накладзеных на іх абмежаванняў (апісаных ніжэй) і могуць быць прыцягнуты да адміністрацыйнай адказнасці за парушэнні.[18] Былыя палітычныя зняволеныя, як паведамляецца, былі пастаўлены на прафілактычны ўлік, а некаторыя з іх былі змешчаны пад прэвентыўны нагляд па рашэнні суда.[19] Адзін з былых палітычных зняволеных, які застаўся ў Беларусі пасля памілавання, паведаміў, што ўлады анулявалі яго пашпарт і адмовіліся выдаваць новы.[20]

Прэвентыўны нагляд[21] можа прадугледжваць такія абмежаванні, як забарона на ўдзел у масавых мерапрыемствах і ўдзел у сходах больш за двух чалавек. Парушэнне ўстаноўленых абмежаванняў можа прывесці да адміністрацыйнага, а ў некаторых выпадках — да крымінальнага пераследу паводле артыкула 421 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь ("Невыкананне патрабаванняў прэвентыўнага нагляду").[22] Былыя палітычныя зняволеныя таксама рэгулярна сутыкаюцца з адмовамі ў працаўладкаванні праз наяўнасць судзімасці або ўключэння ў спісы асоб, датычных да экстрэмісцкай або тэрарыстычнай дзейнасці.[23]

Праваабарончы цэнтр "Вясна" паведаміў, што супрацоўнікі КДБ выклікалі былых палітычных зняволеных на "размовы", каб высветліць, ці маюць яны кантакты з кімсьці за мяжой ці намер пакінуць Беларусь.[24]

1.5. Злоўжыванне заканадаўствам па барацьбе з тэрарызмам і экстрэмізмам

Беларускія ўлады працягвалі злоўжываць заканадаўствам па барацьбе з экстрэмізмам і тэрарызмам, каб прыцягваць да адказнасці асоб, якія выступаюць супраць цяперашняга ўрада або лічацца яго праціўнікамі. Асобы, уключаныя ў спіс "экстрэмістаў", сутыкаюцца з абмежаваннямі на правядзенне фінансавых аперацый і выкарыстанне банкаўскіх паслуг, а таксама з забаронай на працу ў сферы адукацыі, дзяржаўнага кіравання, на вайсковую службу і пэўныя віды медыцынскай дзейнасці.[25] Гэтыя абмежаванні дзейнічаюць на працягу пяці гадоў пасля пагашэння судзімасці.[26]

За перыяд з красавіка па 26 верасня 2026 года ў "Пералік грамадзян Рэспублікі Беларусь, замежных грамадзян або асоб без грамадзянства, датычных да экстрэмісцкай дзейнасці", было дададзена не менш за 412 чалавек.[27]

---

[16] Telegram channel @viasna96, edited at 10:59, 13-Apr-2026, https://t.me/viasna96/34502.
[17] Telegram channel @viasna96, edited at 14:31, 14-Apr-2026, https://t.me/viasna96/34519.
[18] Telegram channel @viasna96, posted at 19:02, 07-Apr-2026, https://t.me/viasna96/34447.
[19] "'Released with permission to remain in Belarus': The reality facing pardoned political prisoners", *Вясна*, 29-Jul-2026.
[20] "'Released with permission to remain in Belarus': The reality facing pardoned political prisoners", *Вясна*, 29-Jul-2026.
[21] "'Released with permission to remain in Belarus': The reality facing pardoned political prisoners", *Вясна*, 29-Jul-2026.
[22] "'Released with permission to remain in Belarus': The reality facing pardoned political prisoners", *Вясна*, 29-Jul-2026.
[23] "'Released with permission to remain in Belarus': The reality facing pardoned political prisoners", *Вясна*, 29-Jul-2026; Telegram channel @viasna96, posted at 16:00, 14-May-2026, https://t.me/viasna96/34963.
[24] Telegram channel @viasna96, posted at 11:05, 24-Jun-2026, https://t.me/viasna96/35480.
[25] "Human rights situation in Belarus. February 2026", *Вясна*, 09-Mar-2026.
[26] "Human rights situation in Belarus. February 2026", *Вясна*, 09-Mar-2026.
[27] У красавіку 2026 года ў спіс было ўключана 130 чалавек, у траўні — 72, у чэрвені — 95, у ліпені — 66, у жніўні — 25, у верасні — 24 чалавекі. Гл. "Human rights situation in Belarus. April 2026", *Вясна*, 07-May-2026; "Human rights situation in Belarus. May 2026", *Вясна*, 08-Jun-2026; "Human rights situation in Belarus. June 2026", *Вясна*, 06-Jul-2026; "Human rights situation in Belarus. July 2026", *Вясна*, 08-Aug-2026; "Human rights situation in Belarus. August 2026", *Вясна*, 13-

За перыяд з красавіка па 26 верасня 2026 года Камітэт дзяржаўнай бяспекі (КДБ) дадаў не менш за 50 чалавек у "Пералік асоб, датычных да тэрарыстычнай дзейнасці".[28]

У перыяд з красавіка па 20 верасня 2026 года Камітэт дзяржаўнай бяспекі і Міністэрства ўнутраных спраў прызналі як мінімум 36 аб'яднанняў "экстрэмісцкімі фармаваннямі".[29] Сярод іх былі праваабарончая арганізацыя Беларускі Хельсінкскі камітэт, арганізацыя "Вольныя", якая аказвае гуманітарную дапамогу палітычным зняволеным, а таксама незалежныя СМІ Беларускі расследвальніцкі цэнтр і "Новы час".[30]

14 красавіка 2026 года Вярхоўны суд Беларусі прызнаў Еўрапейскі гуманітарны ўніверсітэт (ЕГУ), беларускі ўніверсітэт у выгнанні, які цяпер знаходзіцца ў Вільні, "экстрэмісцкай арганізацыяй".[31] Акрамя таго, улады распачалі крымінальную справу за "садзейнічанне экстрэмісцкай дзейнасці і яе фінансаванне" і працягваюць расследаваць абставіны забеспячэння і збору сродкаў і іншай маёмасці для падтрымкі ўніверсітэта з красавіка 2016 года.[32]

У выніку прызнання Еўрапейскага гуманітарнага універсітэта "экстрэмісцкай арганізацыяй" цяперашнія і былыя студэнты, выкладчыкі і іншыя супрацоўнікі, звязаныя з універсітэтам, знаходзяцца пад пагрозай крымінальнага пераследу ў Беларусі за ўдзел у яго дзейнасці або яго падтрымку. Па стане на 31 жніўня 2026 года 110 чалавек, у тым ліку супрацоўнікі ўніверсітэта, цяперашнія і былыя студэнты, прайшлі праз ператрусы, допыты і крымінальны пераслед непасрэдна ў сувязі з прызнаннем ЕГУ "экстрэмісцкай арганізацыяй".[33] Таксама паступалі паведамленні пра ператрусы ў дамах бацькоў студэнтаў, затрыманні і допыты, а таксама пра ціск на студэнтаў з мэтай прымусіць іх супрацоўнічаць з праваахоўнымі органамі.[34]

23 красавіка 2026 года Вярхоўны суд Беларусі прызнаў Шведскі міжнародны ліберальны цэнтр, шведскі фонд, які рэалізуе міжнародныя праграмы ў галіне дэмакратыі і развіцця грамадзянскай супольнасці, "экстрэмісцкай арганізацыяй".[35]

Па стане на канец жніўня 2026 года "Рэспубліканскі спіс экстрэмісцкіх матэрыялаў" уключаў

Sep-2026; "11 Belarusians were added to the 'extremists' list: chronicle of persecution on 18 September", *Вясна*, 18-Sep-2026; "An MTBank employee who criticised Russian aggression was convicted of 'inciting hostility': a chronicle of the persecution on September 25", *Вясна*, 25-Sep-2026.

[28] У траўні 2026 года ў пералік было ўключана 18 чалавек, у чэрвені — 14, у ліпені — 1, у жніўні — 10, у верасні — 7. Гл. "Human rights situation in Belarus. May 2026", *Вясна*, 08-Jun-2026; "Human rights situation in Belarus. June 2026", *Вясна*, 06-Jul-2026; "Human rights situation in Belarus. July 2026", *Вясна*, 08-Aug-2026; "Human rights situation in Belarus. August 2026", *Вясна*, 13-Sep-2026; "Another extension of the 'terrorists' list: chronicle of persecution on 1 September", *Вясна*, 01-Sep-2026; "Pavel Latushko's daughter's Instagram page was added to the list of "extremist content": a chronicle of the persecution on September 15", *Вясна*, 15-Sep-2026. Па стане на 31 жніўня 2026 года з 1 477 чалавек, уключаных у пералік асоб, датычных да тэрарыстычнай дзейнасці, 723 былі грамадзянамі Беларусі, уключанымі ў яго па палітычных прычынах. Гл. "Human rights situation in Belarus. August 2026", *Вясна*, 13-Sep-2026.

[29] У красавіку 2026 года "экстрэмісцкімі фармаваннямі" былі прызнаныя 23 аб'яднанні (адно з якіх адносіцца да катэгорыі неанацысцкіх фармаванняў — NSOOBE Ostenland — Фронт супраціву ў Беларусі і краінах Балтыі), у траўні — 7, у чэрвені — 2, у ліпені — 3, у жніўні — 1. Гл. "Human rights situation in Belarus. April 2026", *Вясна*, 07-May-2026; "Human rights situation in Belarus. May 2026", *Вясна*, 08-Jun-2026; "Human rights situation in Belarus. June 2026", *Вясна*, 06-Jul-2026; "Human rights situation in Belarus. July 2026", *Вясна*, 08-Aug-2026; "Human rights situation in Belarus. August 2026", *Вясна*, 13-Sep-2026.

[30] "Human rights situation in Belarus. April 2026", *Вясна*, 07-May-2026.

[31] "Human rights situation in Belarus. April 2026", *Вясна*, 07-May-2026.

[32] Iuliia Kot, "Human rights defender: 'The only effective means of protection is to refuse to return to Belarus or to be evacuated immediately'", *Solidarnost*, 10-Jun-2026; "Over 175 people targeted in Belarus in crackdown linked to European Humanities University", *Вясна*, 18-Aug-2026.

[33] "Over 175 people targeted in Belarus in crackdown linked to European Humanities University", *Вясна*, 18-Aug-2026.

[34] "Over 175 people targeted in Belarus in crackdown linked to European Humanities University", *Вясна*, 18-Aug-2026.

[35] "Swedish foundation designated 'extremist' in Belarus", *Belsat*, 04-May-2026.

больш за 11 000 інтэрнэт-рэсурсаў і матэрыялаў.[36] Падпіска на такія рэсурсы, распаўсюд іх матэрыялаў, а таксама "лайкі" могуць прывесці да адміністрацыйнай адказнасці паводле артыкула 19.11 Кодэкса аб адміністрацыйных правапарушэннях Рэспублікі Беларусь.[37]

1.6. Транснацыянальныя рэпрэсіі / Беларусы ў выгнанні

На працягу справаздачнага перыяду таксама працягваліся транснацыянальныя рэпрэсіі супраць беларусаў у выгнанні.

У адносінах беларусаў за мяжой былі распачатыя новыя крымінальныя справы па працэдуры спецыяльнай (завочнай) вытворчасці. З красавіка па 17 верасня 2026 года не менш за 15 чалавек былі асуджаныя[38] завочна па палітычна матываваных абвінавачаннях; большасць з іх атрымалі доўгія тэрміны пазбаўлення волі.[39]

Улады распачалі спецыяльную вытворчасць супраць праваабаронцы Марыі Касінеравай, якая прадстаўляе ініцыятыву[40] Dissidentby, і Паўла Міцкевіча, заснавальніка арганізацыі, якая падтрымлівае мігрантаў з Беларусі, Украіны і Расіі ў Польшчы.[41]

Па стане на жнівень 2026 года больш за 5 000 беларусаў былі ўключаны ў спіс вышуку па лініі Садружнасці Незалежных Дзяржаў (СНД)[42] і ўключаны ў федэральны спіс вышуку Расіі.[43] У гэтыя спісы, у прыватнасці, увыходзяць журналісты, праваабаронцы і былыя палітычныя зняволеныя, якія пасля вызвалення былі высланыя з Беларусі.[44]

Таксама працягвалася канфіскацыя маёмасці асоб, асуджаных завочна.[45] Напрыклад, у жніўні 2026 года беларускія ўлады канфіскавалі кватэру апазіцыйнага актывіста Паўла Севярынца ў сувязі з пачаткам новай крымінальнай справы па яго выступе 25 сакавіка 2026 года на мітынгу ў Вільні. Севярынец быў памілаваны і дэпартаваны з Беларусі ў 2025 годзе.[46] У ліпені 2026 года беларускія ўлады выставілі на продаж кватэру Ігара Лобана, былога следчага і былога члена аб'яднання BYPOL.[47]

Выглядае, што члены сем'яў палітычных зняволеных таксама падвяргаюцца пераследу. У жніўні 2026 года праваабарончая ініцыятыва Dissidentby паведаміла, што напярэдадні гадавіны пратэстаў 2020 года праваахоўныя органы пачалі часцей выклікаць сваякоў былых палітычных зняволеных на "размовы", пагражаць ім забаронай на выезд з краіны і аказваць

---

[36] "Human rights situation in Belarus. August 2026", *Вясна*, 13-Sep-2026.
[37] "Human rights situation in Belarus. October 2025", *Вясна*, 06-Nov-2025.
[38] See, e.g., "Human rights situation in Belarus. June 2026", *Вясна*, 06-Jul-2026. "List of political prisoners and persons convicted in political criminal cases", *Вясна*, без даты.
[39] "List of political prisoners and persons convicted in political criminal cases", *Вясна*, без даты. *Гл.*, *напрыклад*., "Human rights situation in Belarus. June 2026", Вясна, 06-Jul-2026.
[40] "Human rights situation in Belarus. August 2026", *Вясна*, 13-Sep-2026.
[41] "New political trials and update of an 'extremists' list: chronicle of persecution on 3-6 July", *Вясна*, 06-Jul-2026.
[42] Садружнасць Незалежных Дзяржаў (СНД) — гэта рэгіянальная міжурадавая арганізацыя, якая аб'ядноўвае шэраг былых савецкіх рэспублік, у тым ліку Расію, Беларусь, Арменію, Азербайджан, Казахстан, Кыргызстан, Таджыкістан, Туркменістан і Узбекістан.
[43] "Human rights situation in Belarus. August 2026", *Вясна*, 13-Sep-2026.
[44] "Update to the Russian Federation's wanted persons database: it now includes nearly 6,000 Belarusians. Check to see if you or your loved ones are on the list", *Mediazona.Belarus*, 13-May-2026; "The MVD has placed Ales Bialiatski on the wanted list", *Radio Svaboda*, 18-Aug-2026.
[45] Гл., напрыклад, Telegram channel @viasna_brest, posted at 19:09, 11-Jul-2026, https://t.me/viasna_brest/6414; Telegram channel @viasna96, posted at 18:15, 12-Jul-2026, https://t.me/viasna96/35346; Telegram channel @viasna96, posted at 18:08, 09-Jun-2026, https://t.me/viasna96/35308; "Authorities auctioned off the apartment of journalist Vladimir Hilmanovich, who was convicted in absentia", *BAJ*, 03-Jul-2026.
[46] Telegram channel @vicspring, edited at 12:51, 18-Aug-2026, https://t.me/vicspring/5732.
[47] "Pressure on a Film Director and New Political Trials: chronicle of persecutionon 25-27 July", *Вясна*, 27-Jul-2026.

ціск, каб прымусіць іх супрацоўнічаць з праваахоўнымі органамі.[48] Большасць гэтых выпадкаў, як паведамляецца, датычыцца сваякоў былых палітычных зняволеных, якія былі дэпартаваныя з Беларусі або пакінулі краіну, каб пазбегнуць далейшага пераследу.[49]

1.7. Крымінальны пераслед ў сувязі з падтрымкай Украіны

У перыяд з лютага 2025 па жнівень 2026 года па справе "Беларускага гаюна" былі асуджаныя не менш за 220 чалавек.[50] Гаворка ідзе пра кампанію затрыманняў і крымінальнага пераследу асоб, якія адсочвалі перасоўванне ваеннай тэхнікі і войскаў па тэрыторыі Беларусі ў сувязі з вайной ва Украіне і перадавалі адпаведную інфармацыю Telegram каналу "Беларускі гаюн". Асобы гэтых людзей сталі вядомыя ў выніку ўцечкі дадзеных у лютым 2025 года.[51]

Праваабарончы цэнтр "Вясна" апублікаваў паказанні аднаго з затрыманых па справе "Беларускага гаюна", які паведаміў, што ў ГУБАЗіК яго збівалі і катавалі ў позе "ластаўкі" — болевай позе, калі рукі трымаюцца за спінай, а верхняя частка цела нахілена да зямлі. Ён таксама паведаміў, што ў выпраўленчай калоніі супраць яго прымянялі электрашокер праз яго палітычныя погляды.[52]

1.8. Міжнародныя арганізацыі і Беларусь

Даклад Спецыяльнага дакладчыка ААН па сітуацыі з правамі чалавека ў Беларусі Нільса Муйжніекса быў прадстаўлены 19 мая 2026 года падчас 62-й сесіі Савета ААН па правах чалавека. Даклад аналізуе сістэматычнае пагаршэнне сітуацыі з правамі чалавека, у тым ліку палітычныя рэпрэсіі, абмежаванні свабоды выказвання і свабоды СМІ, пераслед прадстаўнікоў апазіцыі і актывістаў на падставе заканадаўства аб супрацьдзеянні экстрэмізму, парушэнні правоў зняволеных, а таксама дыскрымінацыю ЛГБТК+ людзей і беларускамоўных.[53]

Пагаршэнне становішча палітычных вязняў у Беларусі таксама стала прадметам рэзалюцыі Еўрапейскага парламента, прынятай 18 чэрвеня 2026 года, якая рашуча асудзіла працяглыя рэпрэсіі палітычных вязняў у Беларусі. Рэзалюцыя,[54] у прыватнасці, звяртае ўвагу на справу Аляксандры Пуліновіч, якая была затрыманая ў 2024 годзе ва ўзросце 16 гадоў і асуджаная на больш чым дзесяць гадоў зняволення па абвінавачанні ў датычнасці да нанясення антываенных графіці ў рамках справы "Чорных салаўёў".[55]

---

[48] Telegram channel @dissidentBY, posted at 16:22, 08-Aug-2026, https://t.me/dissidentBY/3115.
[49] Telegram channel @dissidentBY, posted at 16:22, 08-Aug-2026, https://t.me/dissidentBY/3115.
[50] T Telegram channel @viasna96, edited at 16:51, 12-Aug-2026, https://t.me/viasna96/36070.
[51] "Human rights situation in Belarus. February 2026", *Вясна*, 09-Mar-2026; Telegram Channel @viasna96, 12:45, 03-Mar-2026, https://t.me/viasna96/33868; "One year of mass persecution for reporting Russian military movements", *Вясна*, 06-Feb-2026.
[52] "'We'll hand you over to the Russians, and they'll shoot you.' The story of a former political prisoner from the 'Hajun case' about brutal torture in captivity", *Вясна*, 15-Jun-2026.
[53] UN HRC, "Situation of human rights in Belarus : report of the Special Rapporteur on the Situation of Human Rights in Belarus, Nils Muižnieks", A/HRC/62/52, 19-May-2026.
[54] "European Parliament resolution of 18 June 2026 on the deteriorating situation of political prisoners in Belarus, in particular the case of Aliaksandra Pulinovich", *European Parliament*, 2026/2766(RSP), 18-Jun-2026.
[55] Справа "Чорных салаўёў" датычыцца палітычна матываванага крымінальнага пераследу сямі маладых людзей ва ўзросце ад 16 да 19 гадоў па абвінавачаннях у "супрацоўніцтве з украінскімі спецслужбамі". Паводле абвінавачання, шэсцёра маладых людзей нібыта стварылі "анархісцкую ячэйку "Чорныя салаўі", арганізаваную 16-гадовай грамадзянкай Украіны Марыяй Мізюк "пад кіраўніцтвам Нацыянальна-вызваленчай арміі Украіны." Гл. "'Black Nightingales.' A group of young people and teenagers in Belarus is accused of treason and terrorism", *Current Time*, 02-Aug-2024. 2 чэрвеня 2026 года эксперты ААН па правах чалавека выказалі асаблівую занепакоенасць затрыманнем Аляксандры Пуліновіч, якой на момант арышту было ўсяго 16 гадоў, у справе так званых "Чорных салаўёў", якая датычылася нанясення антываенных графіці ў знак пратэсту супраць агрэсіі адносна Украіны. Паводле паведамленняў, падчас допытаў з ёй яе жорстка абыходзіліся, яе доўга утрымлівалі ў адзіночным зняволенні ў

Беларусь уваходзіць у лік 32 дзяржаў, згаданых у дакладзе Генеральнага сакратара ААН ад 20 жніўня 2026 года аб супрацоўніцтве з ААН, яе прадстаўнікамі і механізмамі ў галіне правоў чалавека (A/HRC/63/62). У дакладзе адзначаецца ўзмацненне транснацыянальнага пераследу асоб у выгнанні, што, паводле атрыманай інфармацыі, стрымлівае членаў іх сем'яў ад узаемадзеяння з механізмамі ААН па правах чалавека з-за страху перад рэпрэсіямі. У якасці магчымых актаў рэпрэсій за супрацоўніцтва з ААН, дакладзе называе прызнанне Беларускай асацыяцыі адвакатаў правоў чалавека і шасці звязаных з ёй адвакатаў "экстрэмісцкімі". У дакладзе таксама даводзіцца інфармацыя, што прызнанне сацыяльных сетак Фонду Дома правоў чалавека "экстрэмісцкімі матэрыяламі" было звязана з узаемадзеяннем арганізацыі з ААН. Акрамя таго, у дакладзе разглядаюцца падзеі, звязаныя з Максімам Пазняковым і Аляксандрам Ярашуком, прадстаўнікамі Беларускага кангрэса дэмакратычных прафсаюзаў, а таксама з Алесям Бяляцкім і Праваабарончым цэнтрам "Вясна". Таксама даклад нагадвае пра заклік Савета ААН па правах чалавека да беларускіх уладаў устрымацца ад запалохвання і рэпрэсій супраць асоб і аб'яднанняў за супрацоўніцтва з механізмамі ААН па правах чалавека. Урад Беларусі адхіліў сцвярджэнні, што меры, прынятыя супраць Беларускай асацыяцыі адвакатаў правоў чалавека і звязаных з ёй адвакатаў, з'яўляюцца рэпрэсіямі за супрацоўніцтва з ААН, і заявіў, што меры, прынятыя для барацьбы з экстрэмізмам, адпавядаюць нацыянальнаму заканадаўству і міжнародным абавязкам Беларусі.

Падчас сваёй 118-й сесіі, 26 жніўня 2026 года, Камітэт ААН па ліквідацыі расавай дыскрымінацыі (CERD) разгледзеў наступную справаздачу, прадстаўленую ўрадам Беларусі аб выкананні рэкамендацый Камітэта, выкладзеных у заключных заўвагах ад жніўня 2024 года.[56] Камітэт выказаў шкадаванне з-за адсутнасці інфармацыі пра канкрэтныя меры, прынятыя Беларуссю ў шэрагу сфер, у тым ліку ў дачыненні да дыскрымінацыйнага заканадаўства па барацьбе з тэрарызмам і экстрэмізмам, а таксама гарантый стварэння спрыяльнага асяроддзя, у якім арганізацыі грамадзянскай супольнасці, якія займаюцца абаронай правоў чалавека, маглі б ажыццяўляць сваю дзейнасць без неабгрунтаваных абмежаванняў.[57] Акрамя таго, Камітэт выказаў занепакоенасць тым, што "пэўныя меры, такія як магчымасць пазбаўлення грамадзянства Беларусі грамадзян на падставе крымінальнага прысуду, ануляванне пашпартоў і абмежаванні на аказанне пэўных консульскіх паслуг, могуць значна павялічыць рызыку безграмадзянства [...]".[58]

18 верасня 2026 года падчас 63-й сесіі Савета ААН па правах чалавека Група незалежных экспертаў ААН па сітуацыі з правамі чалавека ў Беларусі (ГНЭБ) прадставіла канферэнц-дакумент "Удзел дзяржаўных органаў Беларусі ў парушэннях правоў чалавека ў рамках крымінальнай судавытворчасці". Эксперты адзначылі, што "падраздзяленні, службы і ўпраўленні Міністэрства ўнутраных спраў, у прыватнасці Галоўнае ўпраўленне па барацьбе з арганізаванай злачыннасцю і карупцыяй, міліцыя і Дэпартамент выканання пакаранняў, а таксама Камітэт дзяржаўнай бяспекі, Следчы камітэт, Генеральная пракуратура і судовыя органы, з'яўляюцца асноўнымі дзяржаўнымі структурамі, якія адыгрываюць ключавую ролю ў крымінальнай судавытворчасці ў Беларусі і нясуць адказнасць за сістэмныя парушэнні правоў чалавека з 1 траўня 2020 года".[59] Эксперты таксама пацвердзілі сваю ранейшую выснову, што "з траўня 2020 года пэўныя парушэнні правоў чалавека, здзейсненыя ў рамках маштабнага і сістэматычнага нападу на частку грамадзянскага насельніцтва з боку беларускіх уладаў, якія

бесчалавечных умовах, пасля чаго была яна асуджана на больш чым дзесяць гадоў зняволення па абвінавачаннях, звязаных з тэрарызмам і экстрэмізмам. Гл. "Belarus: UN experts raise alarm over treatment of political prisoners, urge medical intervention", *UN OHCHR*, 02-Jun-2026.

[56] UN CERD, Follow-up letter sent to the State Party, CERD/118th Session/FU/CS/CS/ks, 26-Aug-2026.

[57] UN CERD, Follow-up letter sent to the State Party, CERD/118th Session/FU/CS/CS/ks, 26-Aug-2026.

[58] UN CERD, Follow-up letter sent to the State Party, CERD/118th Session/FU/CS/CS/ks, 26-Aug-2026.

[59] UN HRC, "The involvement of Belarusian State institutions in human rights violations in the criminal justice process, Group of Independent Experts on the Situation of Human Rights in Belarus", A/HRC/63/CRP.1, 14-Sep-2026, para. 17.

ведалі пра факт такога нападу і што здзейсненыя імі дзеянні былі часткай яго, з'яўляюцца злачынствамі супраць чалавецтва ў выглядзе пераследу і пазбаўлення волі".[60]

23 верасня 2026 года больш за 130 экспертаў ААН па правах чалавека, у тым ліку Спецыяльны дакладчык па сітуацыі з правамі чалавека ў Беларусі Нільс Муйжніекс, апублікавалі сумесную заяву аб транснацыянальных рэпрэсіях. Эксперты вызначылі транснацыянальныя рэпрэсіі як меры, прынятыя дзяржавамі на сваёй тэрыторыі або па-за яе межамі з мэтай прымусіць да маўчання, а таксама з мэтамі стрымлівання, пакарання, прымусу, кантролю або іншага прычынення шкоды асобам, групам або супольнасцям за мяжой на падставе іх рэальных або меркаваных поглядаў, перакананняў, ідэнтычнасці або дзейнасці, у тым ліку рэалізацыі або абароны правоў чалавека. Эксперты адзначылі шырокі спектр метадаў, у тым ліку крыміналізацыю пэўных відаў дзейнасці, забароны на выезд і абмежаванні, звязаныя з ідэнтыфікацыйнымі дакументамі і прадастаўленнем консульскіх паслуг, фінансавыя меры, запалохванне членаў сям'і, злоўжыванне міжнароднымі праваахоўнымі механізмамі, а таксама лічбавае назіранне і пераслед у інтэрнэце. Эксперты заклікалі дзяржавы прыняць меры для прадухілення, расследавання і барацьбы з такімі практыкамі, забеспячэння абароны і падтрымкі асоб, якія падвяргаюцца транснацыянальным рэпрэсіям, выканання прынцыпа невысылкі (non-refoulement) і гарантавання бяспечнага супрацоўніцтва асоб з механізмамі ААН па правах чалавека, а таксама іншымі міжнароднымі і рэгіянальнымі механізмамі абароны правоў чалавека.

2. Збор і аналіз доказаў

2.1. Інтэрв'ю з пацярпелымі і сведкамі

Падчас справаздачнага перыяду Міжнародная платформа па прыцягненні вінаватых да адказнасці для Беларусі (IAPB) збірала інфармацыю і доказы меркаваных злачынстваў у адпаведнасці з міжнародным правам праз інтэрв'ю з 64 пацярпелымі і сведкамі (18 жанчын і 46 мужчын). Нядаўна праведзеныя інтэрв'ю ўключаюць інфармацыю пра затрыманні і жорсткае абыходжанне з затрыманымі, а таксама пра дэпартацыю грамадзян Беларусі і замежных грамадзян у 2025 і 2026 гадах.

На сённяшні дзень база дадзеных сведчанняў IAPB змяшчае 41 876 дакументаў, у тым ліку расшыфроўкі 3 431 інтэрв'ю з 2 975 сведкамі. З іх 1 218 сведкаў далі інфармаваную згоду на перадачу інфармацыі органам па прыцягненні да адказнасці ў адпаведнасці з патрабаваннямі Агульнага рэгламента ЕС па абароне дадзеных (GDPR).

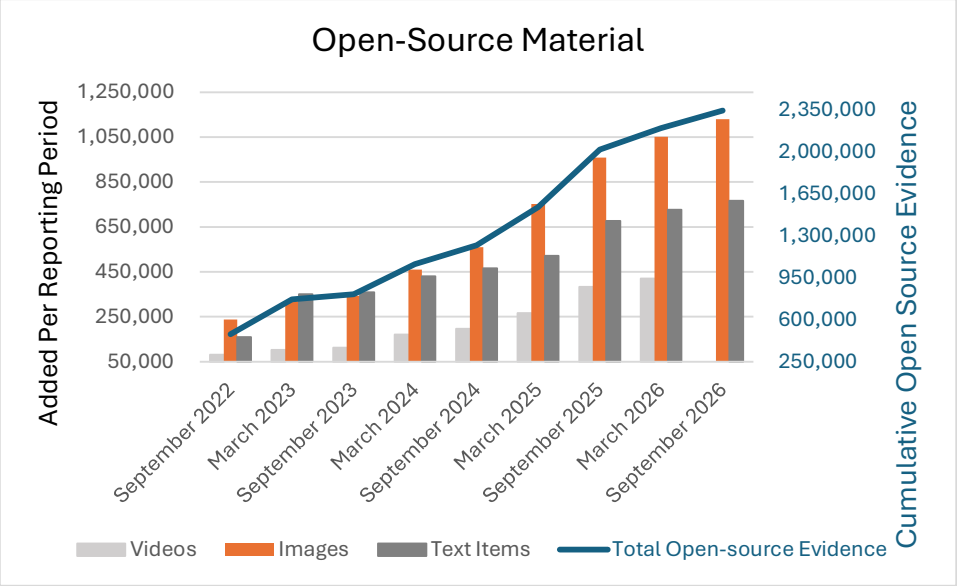
Дакументы, якія знаходзяцца ў базе дадзеных, уключаюць аўдыёвізуальныя матэрыялы, медыцынскія і судовыя дакументы, фатаграфіі траўмаў і іншыя матэрыялы, звязаныя з расследаваннем. Усе матэрыялы каталагізуюцца і захоўваюцца ў закрытай базе дадзеных IAPB для забеспячэння іх захавання і наступнага аналізу.

2.2. Інфармацыя з адкрытых крыніц

На сённяшні дзень IAPB сабрала больш за 2 348 580 матэрыялаў з 1 171 адкрытых крыніц. Сабраныя матэрыялы ўключаюць больш за 450 000 відэа, 1 130 000 выяваў і 766 000 тэкставых матэрыялаў. Відэазапісы, што ўтрымліваюць вуснае маўленне, апрацоўваліся з дапамогай

[60] UN HRC, “The involvement of Belarusian State institutions in human rights violations in the criminal justice process, Group of Independent Experts on the Situation of Human Rights in Belarus”, A/HRC/63/CRP.1, 14-Sep-2026, para. 177.

аўтаматычнага праграмнага забеспячэння для распазнавання маўлення, што дазволіла атрымаць 353 403 тэкставыя расшыфроўкі, што дазваляе ажыццяўляць комплексны пошук па сабраных матэрыялах.

Графік паказвае рост аб'ёму доказаў, сабраных з адкрытых крыніц на працягу розных справаздачных перыядаў. Левая вертыкальная вось адлюстроўвае колькасць матэрыялаў, сабраных за бягучы справаздачны перыяд, а правая вертыкальная вось і сіняя лінія паказваюць кумулятыўную колькасць матэрыялаў, сабраных з моманту стварэння IAPB.

3. Садзейнічанне механізмам прыцягнення да адказнасці

3.1. Падача матэрыялаў у нацыянальныя органы крымінальнага правасуддзя

IAPB аказала дапамогу кампетэнтнаму нацыянальнаму органу, прадставіўшы аналітычны даклад, падрыхтаваны ў рамках расследавання, які вывучае дзейнасць і ўмовы ўтрымання пад вартай у адной з адпаведных установ Беларусі. Даклад заснаваны на паказаннях сведкаў і матэрыялах з адкрытых крыніц. Акрамя таго, быў прадстаўлены аналітычны даклад па асноўных дзяржаўных органах Беларусі.

З моманту свайго стварэння IAPB аказала дапамогу шасці нацыянальным органам крымінальнага правасуддзя, Офісу пракурора Міжнароднага крымінальнага суда (МКС), Групе незалежных экспертаў ААН па сітуацыі з правамі чалавека ў Беларусі (GIEB) і яе папярэдніку — Экспертызе па Беларусі УВКПЧ (OEB), Спецыяльнаму дакладчыку ААН па сітуацыі з правамі чалавека ў Беларусі, дакладчыку Маскоўскага механізму АБСЕ, а таксама адвакатам і арганізацыям грамадзянскай супольнасці, якія працуюць з пацярпелымі з Беларусі.

3.2. Аналітычны даклад аб датычнасці

На працягу значнай часткі справаздачнага перыяду супрацоўнікі Сакратарыята рыхтавалі аб'ёмны і складаны аналітычны даклад, накіраваны на ўстанаўленне сувязі паміж здзейсненымі злачынствамі і меркаванымі злачынцамі. Мэта дакладу — дапамагчы нацыянальным і міжнародным органам крымінальнага пераследу, выяўляючы асоб у

дзяржаўных структурах Беларусі, якія, на падставе даступных доказаў, могуць несці індывідуальную адказнасць за злачынствы, здзейсненыя ў Беларусі.

3.3. Садзейнічанне міжнародным механізмам прыцягнення да адказнасці

IAPB працягнула супрацоўніцтва з Групай незалежных экспертаў ААН па сітуацыі з правамі чалавека ў Беларусі (GIEB) -- следчым механізмам ААН, створаным 4 красавіка 2024 года. Падчас справаздачнага перыяду IAPB удзельнічала ў кансультацыях і прадстаўляла абнаўленні па структуры ключавых дзяржаўных органаў у Беларусі, а таксама па павышэнні і кадравых перамяшчэннях дзяржаўных служачых. Гэтыя матэрыялы былі выкарыстаны пры падрыхтоўцы канферэнц-дакумента GIEB A/HRC/63/CRP.1, апублікаванага 14 верасня 2026 года. У дакуменце адзначаецца, што Група "правяла кансультацыі і атрымала матэрыялы ад шэрагу недзяржаўных арганізацый і асабліва ўдзячная Міжнароднай платформе па прыцягненні вінаватых да адказнасці для Беларусі за супрацоўніцтва і падтрымку".

У адказ на заклік Спецыяльнага дакладчыка ААН па сітуацыі з правамі чалавека ў Беларусі прадставіць матэрыялы для падрыхтоўкі яго дакладу на 81-й сесіі Генеральнай Асамблеі ААН, прысвечанага правам жанчын і гендэрнай роўнасці ў Беларусі, 16 мая 2026 года IAPB прадставіла тэматычную калекцыю матэрыялаў з адкрытых крыніц, якія маюць дачыненне да гэтай тэмы. Дакумент утрымліваў падрабязны пералік дакладаў, навуковых публікацый, матэрыялаў СМІ і іншых агульнадаступных крыніц на 2020-2024 гады са спасылкамі на іх. Матэрыялы былі адабраныя і сістэматызаваныя па тэматычных катэгорыях з улікам іх адпаведнасці пытанням, вызначаных у запыце Спецыяльнага дакладчыка, і суправаджаліся кароткімі анатацыямі.

Падчас інтэрактыўнага дыялогу, які адбыўся 29 чэрвеня 2026 года ў Жэневе у рамках 62-й сесіі Савета ААН па правах чалавека, Спецыяльны дакладчык рэкамендаваў удзельнікам азнаёміцца з магчымымі шляхамі прыцягнення вінаватых да адказнасці, выкладзенымі IAPB у дакладзе "Шляхі забеспячэння адказнасці".[61]

3.4. Садзеянне адвакатам

Падчас справаздачнага перыяду IAPB працягвала аказваць садзеянне незалежнаму адвакату, які раней звяртаўся па падтрымку ў сувязі з нацыянальным разбіральніцтвам па справе аб парушэннях правоў чалавека і злачынствах, здзейсненых у Беларусі з траўня 2020 года. У адказ на запыт адваката IAPB прадаставіла аналітычныя дакументы з прававым аналізам і іншай інфармацыяй, якая датычылася пераважна злачынстваў супраць чалавечнасці.

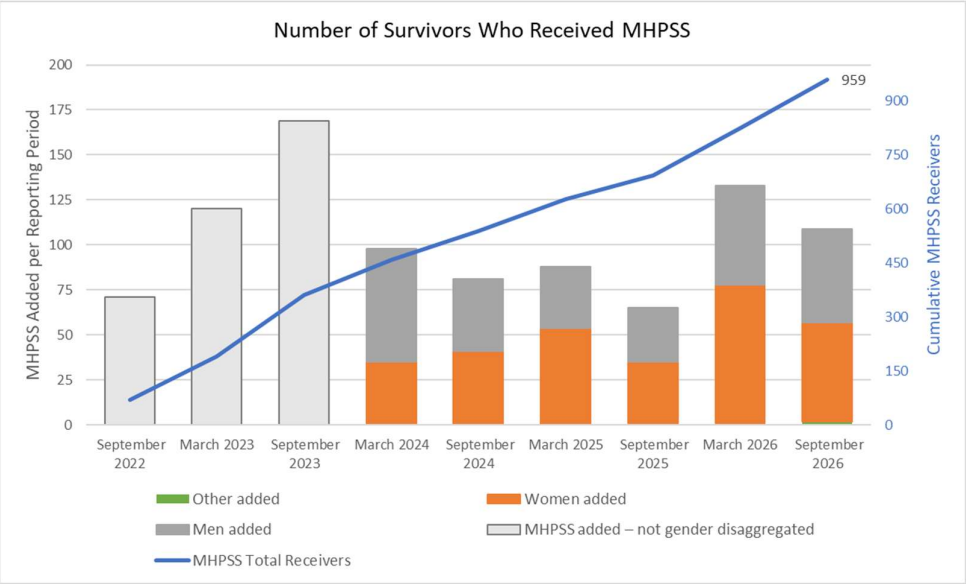
4. Падыход, арыентаваны на пацярпелых

4.1. Доступ да дапамогі ў сферы псіхічнага здароўя і псіхалагічнай падтрымкі

IAPB працягвае аказваць пацярпелымі падтрымку ў сферы псіхічнага здароўя і псіхасацыяльную падтрымку, заснаваную на навукова-абгрунтаваных метадах (MHPSS), выкарыстоўваючы падыход, арыентаваны на пацярпелых, з улікам наступстваў перажытай траўмы. З 1 кастрычніка 2025 года гэтую дапамогу дадаткова атрымалі 109 пацярпелых (55

[61] 22nd Meeting - 62nd Session of Human Rights Council | UN Web TV

жанчын, 52 мужчыны і 2 небінарныя асобы). Такім чынам, з моманту стварэння IAPB агульная колькасць пацярпелых, якія атрымалі гэты від дапамогі, дасягнула 959 чалавек.

Графік паказвае статыстыку па колькасці пацярпелых, якія атрымалі псіхічную і псіхасацыяльную падтрымку (MHPSS) за розныя справаздачныя перыяды. Слупкі і левая вертыкальная вось адлюстроўваюць колькасць пацярпелых, якія атрымалі дапамогу ў адпаведны справаздачны перыяд, у той час як правая вертыкальная вось і сіняя лінія паказваюць кумулятыўную колькасць пацярпелых, што атрымалі дапамогу з моманту стварэння IAPB.

4.2. Семінар, прысвечаны Міжнароднаму крымінальнаму суду (МКС) і камунікацыі, арыентаванай на пацярпелых

У рамках падыходу, арыентаванага на пацярпелых, да дакументавання злачынстваў у межах міжнароднага права, у траўні 2026 г. арганізацыя REDRESS ад імя Платформы правяла семінар па камунікацыі, арыентаванай на пацярпелых. Галоўнай мэтай семінара было даць дакументатарам IAPB навыкі камунікацыі з пацярпелымі, з улікам наступстваў траўмы, а таксама пастлумачыць ім значэнне і магчымыя наступствы нядаўняга рашэння Пракурора Міжнароднага крымінальнага суда (МКС) распачаць расследаванне, улічваючы значныя абмежаванні яго прадметнай і тэрытарыяльнай юрысдыкцыі.

Пры падтрымцы экспертаў Секцыі па ўзаемадзеянні з пацярпелымі і кампенсацыі шкоды МКС (VPRS) і прававога кансультанта МКС для пацярпелых, удзельнікі семінара паглыбілі свае веды пра правы пацярпелых у прававой сістэме, устаноўленай Рымскім статутам, у тым ліку пра тое, якіх вынікаў разбіральніцтваў МКС у сувязі з сітуацыяй у Беларусі могуць рэальна чакаць пацярпелыя. Акрамя таго, дзякуючы працы пад кіраўніцтвам экспертаў удзельнікі атрымалі практычныя навыкі адаптацыі метадаў камунікацыі да псіхалагічнага стану пацярпелых, пазбягаючы паўторнай траўматызацыі і прадастаўляючы інфармацыю з улікам наступстваў перанесенай траўмы.

4.3. Падтрымка былых палітычных зняволеных

Хоць IAPB забяспечвае пацярпелым доказную падтрымку ў сферы псіхічнага здароўя і псіхасацыяльную падтрымку (MHPSS), патрэбы ў рэабілітацыі і рэінтэграцыі былых палітычных зняволеных выходзяць за межы магчымасцяў Платформы. Вядучая арганізацыя Платформы, DIGNITY, рэалізуе асобны праект, накіраваны на аказанне ім дадатковай падтрымкі.

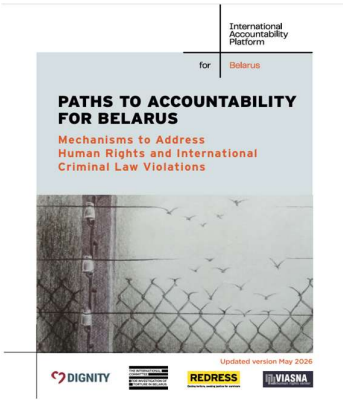
5. Падаўжэнне тэрміну дзеяння IAPB да верасня 2029 года

Падчас справаздачнага перыяду IAPB завяршыла падрыхтоўку праектнай дакументацыі для падаўжэння сваёй дзейнасці пасля завяршэння трэцяга этапу на перыяд з 1 кастрычніка 2026 года па 30 верасня 2029 года (IAPB-2029).

У рамках падрыхтоўкі да працягнення IAPB пасля завяршэння трэцяга этапу ў верасні 2026 года арганізацыя REDRESS пагадзілася выйсці з кансорцыума. Гэтая змена дазволіць зменшыць аперацыйныя выдаткі і забяспечыць большую фінансавую гнуткасць. У адрозненне ад доўгатэрміновых абавязкаў, звязаных з удзелам у кансорцыуме, новая арганізацыйная структура дазволіць IAPB пашыраць або скарачаць пэўныя віды дзейнасці ў залежнасці ад аб'ёму даступнага фінансавання.

Улічваючы, што дзейнасць IAPB дасягнула дастатковага ўзроўню арганізацыйнай сталасці за пяць гадоў праекта, удзел другога міжнароднага партнёра больш не падаецца неабходным. Адначасова ўмацаванне ролі Праваабарончага цэнтра "Вясна" і Міжнароднага камітэта па расследаванні катаванняў у Беларусі (МК) у Кіруючым камітэце шляхам прадастаўлення ім большасці галасоў у камітэце, які цяпер складаецца з трох членаў, адлюстроўвае паступовую перадачу большай адказнасці і паўнамоцтваў беларускім партнёрам у кіраванні дзейнасцю Платформы.

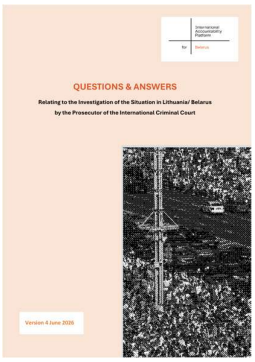
У арганізацыйную структуру кансорцыума былі ўнесеныя адпаведныя змены, каб вызначыць абавязкі і размеркаваць адказнасць паміж трыма партнёрамі кансорцыума. Акрамя таго, у адказ на адну з рэкамендацый знешняй ацэнкі, праведзенай у 2025 годзе, у кансультацыі з усімі цяперашнімі членамі Кансультатыўнай рады(КР) быў распрацаваны падрабязны рэгламент дзейнасці Кансультатыўнай рады. Быў уведзены статус асацыяванага члена, што дазваляе спецыялізаваным арганізацыям, якія не адпавядаюць крытэрам поўнага членства або не маюць магчымасці стаць поўнапраўнымі членамі, падтрымліваць і ўдзельнічаць у пэўных сферах дзейнасці IAPB.

Абноўленая Кансультатыўная рада таксама зможа працаваць праз рабочыя групы па асобных тэматычных пытаннях, якія прадстаўляюць цікавасць для IAPB і Кансультатыўнай рады.

6. Публікацыі і камунікацыя

6.1. Публікацыі

У траўні была апублікавана абноўленая версія даклада "Шляхі забеспячэння адказнасці для Беларусі", якая адлюстроўвае змены, што адбыліся з моманту яго першай публікацыі ў верасні 2025 года, у прыватнасці, рашэнне пракурора Міжнароднага крымінальнага суда распачаць расследаванне сітуацыі ў Літве/Беларусі.

У сувязі з рашэннем Пракурора МКС Платформа падрыхтавала і апублікавала на ангельскай і беларускай мовах дакумент "Пытанні і адказы ў сувязі з расследаваннем сітуацыі ў Літве/Беларусі пракурорам Міжнароднага крымінальнага суда".

Дакумент змяшчае падрабязную інфармацыю пра значэнне і наступствы рашэння Канцылярыі пракурора МКС распачаць расследаванне сітуацыі ў Літве/Беларусі, а таксама пра далейшыя крокі і магчымыя дзеянні арганізацый грамадзянскай супольнасці.

Дакумент разглядае рамкі расследавання, вызначаныя ў кароткім рэзюмэ вынікаў папярэдняга вывучэння сітуацыі, апублікаваным Канцылярыяй пракурора, тлумачыць прапанаваныя следчыя дзеянні і наступныя працэсуальныя этапы. Таксама дакумент асвятляе ролю пацярпелых у расследаванні, у тым ліку магчымасці іх удзелу на розных этапах вытворчасці, рытанні пра тое, хто можа выступаць у якасці сведкі, а таксама, якія органы і структуры МКС узаемадзейнічаюць з пацярпелымі і сведкамі.

6.2. Камунікацыі

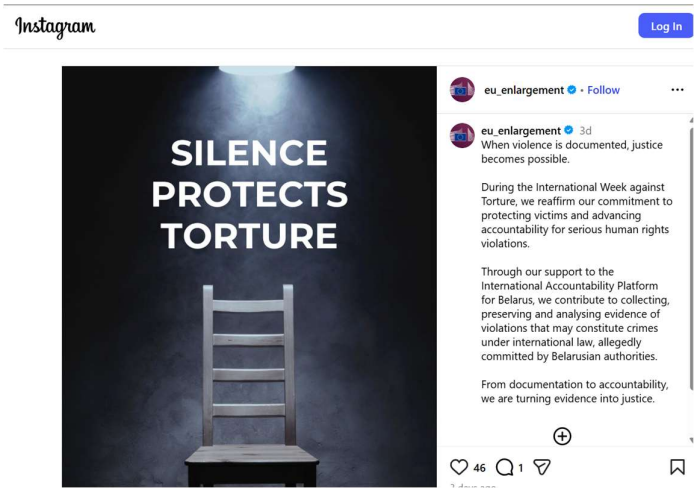
Падчас справаздачнага перыяду IAPB правяла 19 камунікацыйных кампаній на LinkedIn і Bluesky, якія разам забяспечылі 14 684 паказаў і 2 233 узаемадзеянні з публікацыямі, у тым ліку лайкі, рэпосты, каментары і пераходы па спасылках. Сярэдні ўзровень узаемадзеяння на адзін пост складаў 9,42%, што значна вышэй за сярэдні паказчык для некамерцыйных арганізацый (3%) і сведчыць пра высокі ўзровень уцягнутасці аўдыторыі ў інфармацыйную дзейнасць Платформы.

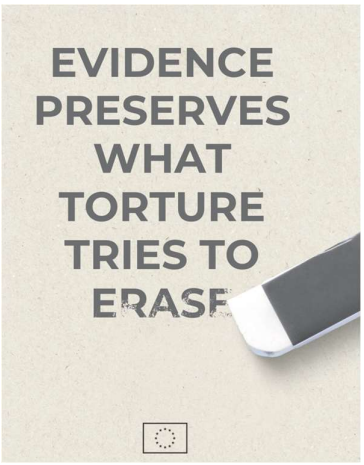
Сярод найбольш значных інфармацыйных кампаній — прасоўванне дзесятай справаздачы аб ходзе работы IAPB, які даў 5 302 паказаў і 1 548 узаемадзеянняў (сярэдні ўзровень уцягнутасці -- 28,79%); асвятленне дакладу Групы незалежных экспертаў ААН па сітуацыі з правамі чалавека ў Беларусі, прадстаўленага на 63-й сесіі Савета ААН па правах чалавека, з 1 111 паказамі і 108 узаемадзеяннямі (узровень уцягнутасці -- 9,73%); і асвятленне вызвалення беларускіх палітычных вязняў -- 1 300 паказаў і 72 ўзаемадзеянні (узровень уцягнутасці -- 7,23%).

За справаздачны перыяд колькасць падпісчыкаў IAPB павялічылася на 118 чалавек, што павялічыла сумесную аўдыторыю LinkedIn і Bluesky Платформы да 1 252 падпісчыкаў, што складае рост на 9,89%. IAPB таксама працягвала ахопліваць ключавыя мэтавыя аўдыторыі. У LinkedIn 14,6% падпісчыкаў Платформы працуюць у некамерцыйным сектары, 12,5% — у сферы міжнародных стасункаў, 9,5% — у грамадскіх і сацыяльных арганізацыях і 9,2% — у сферы юрыдычнай практыкі. Што датычыцца ўзроўню займаных пасад падпісчыкаў, 49,7% з іх — дасведчаныя спецыялісты стапэйшага звяна, а 10,9% займаюць кіруючыя пасады на ўзроўні дырэктара. Гэта сведчыць пра тое, што камунікацыйныя матэрыялы Платформы працягваюць дасягаць ключавых прадстаўнікоў арганізацый і зацікаўленых бакоў.

У рамках Тыдня супраць катаванняў, прымеркаванага таксама да Міжнароднага дня ААН у падтрымку ахвяр катаванняў, які адзначаецца 26 чэрвеня, Еўрапейская камісія апублікавала пасты ў сацыяльных сетках X, Instagram і Facebook, у якіх згадвалася Міжнародная платформа па прыцягненні да адказнасці для Беларусі, а таксама падтрымка Еўрапейскім Саюзам яе дзейнасці па зборы і верыфікацыі доказаў злачынстваў, меркавана здзейсненых беларускімі ўладамі. Платформа IAPB распаўсюдзіла гэтыя публікацыі на сваіх старонках у LinkedIn і Bluesky.[62]

[62]LinkedIn: https://www.linkedin.com/posts/iapbelarus_we-are-grateful-for-the-european-unions-activity-7476241590211096576-TFap?utm_source=share&utm_medium=member_desktop&rcm=ACoAAATnfd4B8PLbESj_QDtquePLJyT3JxwFVd8; Bluesky: https://bsky.app/profile/iapbelarus.org/post/3mp6w3ld4fs2i.

7. Адвакацыйная дзейнасць і развіццё партнёрскіх сувязяў

22 траўня IAPB выступіла з прэзентацыяй на Трэцім з'ездзе палітычных зняволеных Беларусі, а 1-2 чэрвеня прыняла ўдзел у сустрэчы "*BIIM 2026: Беларуская грамадзянская супольнасць: выклікі, пагрозы, тэндэнцыі і меры рэагавання донараў*", якая праходзіла ў Варшаве.

У красавіку прадстаўнікі IAPB наведалі Чэхію, а ў траўні — Германію, дзе сустрэліся з прадстаўнікамі міністэрстваў замежных спраў адпаведных дзяржаў, мясцовымі арганізацыямі грамадзянскай супольнасці і іншымі зацікаўленымі бакамі. Мэтай сустрэч было інфармаванне партнёраў і зацікаўленых бакоў пра дзейнасць Платформы, а таксама абмен актуальнай інфармацыяй.

Асабліва значнай падзеяй стаў асноўны даклад кіраўніцы IAPB на Дадатковым паседжанні АБСЕ па чалавечым вымярэнні "Прафілактыка катаванняў і жорсткага абыходжання: умацаванне супрацоўніцтва і выканання абавязацельстваў", якое адбылося 29-30 чэрвеня 2026 года ў Вене. У сваёй прамове кіраўніца IAPB, абапіраючыся на досвед Платформы, падкрэсліла важнасць шматбаковага супрацоўніцтва, дакументавання парушэнняў з выкарыстаннем падыходу, арыентаванага на пацярпелых, а таксама механізмаў забеспячэння адказнасці ў барацьбе з катаваннямі, забеспячэнні правасуддзя і забеспячэння пацярпелым эфектыўных сродкаў абароны і кампенсацыі нанесенай шкоды. Тэкст асноўнага дакладу быў апублікаваны на сайце IAPB.

Сустрэча, арганізаваная Швейцарыяй у якасці дзейнага старшыні АБСЕ ў супрацоўніцтве з Бюро па дэмакратычных інстытутах і правах чалавека АБСЕ, сабрала прадстаўнікоў дзяржаў-удзельніц АБСЕ, грамадзянскай супольнасці, міжнародных арганізацый і экспертаў для абмеркавання практычных мер па прадухіленні катаванняў і жорсткага абыходжання, умацаванні прававых гарантый абароны ад такіх парушэнняў і ўдасканалення механізмаў прыцягнення да адказнасці і кампенсацыі шкоды пацярпелым.

Быў праведзены шэраг сустрэч з экспертамі і супрацоўнікамі Групы незалежных экспертаў ААН па сітуацыі з правамі чалавека ў Беларусі, прысвечаных падрыхтоўцы запланаванага канферэнц-дакумента па пытаннях сістэмы крымінальнага правасуддзя. Да ўдзелу ў гэтых сустрэчах былі запрошаныя члены Кансультатыўнай рады і іншыя беларускія партнёры. Падчас сустрэч таксама адбыўся абмен інфармацыяй пра сучасныя тэндэнцыі і бягучыя

прыярытэты дзейнасці.

Акрамя таго, была праведзена каардынацыйная сустрэча з супрацоўнікамі каманды Спецыяльнага дакладчыка ААН па сітуацыі з правамі чалавека ў Беларусі, падчас якой бакі абмяняліся інфармацыяй аб запланаваных тэматычных прыярытэтах і ініцыятывах, звязаных з падтрымкай пацярпелых.

Прысутнасць IAPB у Вене таксама дазволіла яе прадстаўнікам удзельнічаць у траўні ў паралельных мерапрыемствах Камісіі ААН па прафілактыцы злачыннасці і крымінальнаму правасуддзю (CCPCJ), прысвечаных падыходу да праблемы сэксуальнага і гендарнага гвалту, арыентаванага на пацярпелых, а таксама ў намаганнях па забеспячэнню правасуддзя пераходнага перыяду ў Сірыі. Першае мерапрыемства дало магчымасць пазнаёміцца з найлепшымі практыкамі дакументавання сэксуальнага і гендарнага гвалту і прыцягнення вінаватых да адказнасці за такія злачынствы. Другое мерапрыемства дало інфармацыю, актуальную для запланаванай працы IAPB па сцэнарным планаванні, у прыватнасці, аб эвалюцыі падыходаў Сірыі да прыцягнення вінаватых да адказнасці, устанаўленню ісціны і кампенсацый шкода пацярпелым у пры транзіце пасля рэжыма Асада.

8. Нарошчванне патэнцыялу і абмен ведамі

8.1. Нарошчванне патэнцыялу

У траўні IAPB арганізавала семінар па пераглядзе некаторых стандартных аперацыйных працэдур (SOPs) платформы. Праграма семінара ўключала практычнае мадэляванне правядзення першапачатковых (кароткіх) інтэрв'ю, разбор практычнага кейса дакументавання і аналіз нанесенай шкоды, а таксама абмеркаванне іншых бесчалавечных дзеянняў, звязаных са злачынствам дэпартацыі. Акрамя разгляду змястоўных пытанняў, семінар даў каштоўную магчымасць асабістай сумеснай працы для партнёраў і супрацоўнікаў сакратарыята Платформы. Ён таксама дапамог умацаваць працоўныя адносіны і ўзгадніць прыярытэты паміж камандамі.

У наступныя месяцы IAPB правяла пяць кансультацыйных сустрэч з партнёрамі, прысвечаных асноўным палажэнням абноўленых Стандартных аперацыйных працэдур: увядзенню першапачатковых (кароткіх) інтэрв'ю для паляпшэння планавання і падрыхтоўкі поўнафарматных інтэрв'ю, размежаванню медыцынскага і юрыдычнага дакументавання, а таксама забеспячэнню бесперапыннасці дакументавана пацверджанага ланцужка захавання і перадачы доказаў (chain of custody). Мэтай гэтых сустрэч было атрымаць практычныя водгукі і прапановы ад дакументатараў, што непасрэдна паўплывала на арганізацыю працэсу дакументавання. На падставе шырокага досведу партнёраў у зборы доказаў палажэнні Стандартных аперацыйных працэдур карэктаваліся там, дзе іх практычнае прымяненне выклікала складанасці, і дапаўняліся там, дзе партнёры выявілі прабелы. У выніку была ўмацаваная сістэма зваротнай сувязі паміж Сакратарыятам і партнёрамі , што дазволіць забяспечыць улік шматгадовага калектыўнага досведу кансорцыума ў перагледжаных Стандартных аперацыйных працэдурах .

8.2. Працоўная група ў Польшчы

У працяг папярэдніх сустрэч, якія адбыліся ў Польшчы і ў анлайн-фармаце, 10 чэрвеня 2026 года прайшло чарговае паседжанне Працоўнай групы па ўніверсальнай юрысдыкцыі ў Польшчы. Мэтай анлайн-сустрэчы было ўмацаванне патэнцыялу ўдзельнікаў для працы ў сферы ўніверсальнай юрысдыкцыі, у тым ліку падрыхтоўку спраў на аснове прынцыпу

ўніверсальнай юрысдыкцыі і аказанне шырэйшай падтрымкі адпаведных судовых працэсаў у Польшчы. Падчас сустрэчы выступіў эксперт Міжнароднай федэрацыі па правах чалавека (FIDH), які даў практычныя парады па выяўленні патэнцыйных спраў, фармаванні доказавай базы і падачы заяваў аб пачатку крымінальнай вытворчасці на аснове прынцыпу ўніверсальнай юрысдыкцыі. Рэкамендацыі грунтаваліся на досведзе FIDH у Францыі па справе Яўгенія Бражнікава, падазраванага ў здзяйсненні злачынстваў супраць чалавечнасці, ваенных злачынствах і саўдзеле ў гэтых злачынствах, меркавана здзейсненых у местцы ўтрымання пад вартай ў Данецку, якім кіравала самаабвешчаная Данецкая Народная Рэспубліка пры падтрымцы Расіі.

На сустрэчы таксама абмяркоўваліся магчымасці ўдзелу арганізацый грамадзянскай супольнасці ва ўзаемадзеянні з закранутымі супольнасцямі ў у рамках спраў, разгляданых на аснове прынцыпу ўніверсальнай юрысдыкцыі. Такая дзейнасць мае дадатковую каштоўнасць, бо спрые пашырэнню доказнай базы і інфармаванню закранутых супольнасцяў пра вынікі працэсаў прыцягнення вінаватых да адказнасці. У выніку сустрэчы дзве арганізацыі-ўдзельнікі — FIDH і Фонд дамоў правоў чалавека (HRHF) — аб'ядналі намаганні для правядзення навучання адвакатаў, якія знаходзяцца ў выгнанні ў розных краінах ЕС, прымяненню прынцыпу ўніверсальнай юрысдыкцыі ў адпаведных нацыянальных юрысдыкцыях.

На падставе вынікаў ацэнкі дзейнасці Працоўнай групы на сённяшні дзень і кансультацый з польскімі партнёрамі было вырашана, што з кастрычніка 2026 года, адначасова з пачаткам этапу IAPB-2029, арганізацыя REDRESS возьме на сябе адказнасць за дзейнасць Працоўнай групы ў рамках кансорцыума арганізацый грамадзянскай супольнасці United Against Torture, членам якога яна з'яўляецца. Гэтае рашэнне адлюстроўвае цікавасць да пашырэння кола ўдзельнікаў і ўключэнне сітуацый не толькі ў Беларусі, але і ў іншых краінах і рэгіёнах, асабліва ва Украіне і Газе, у сферу дзейнасці Працоўнай групы. Яно таксама імкнецца ахапіць шырэйшы спектр працэсаў і сітуацый, звязаных з прыцягненнем да адказнасці, з мэтай садзейнічання развіццю механізмаў міжнароднага правасуддзя ў Польшчы, якія выходзяць за межы прынцыпу ўніверсальнай юрысдыкцыі.

8.3. Абмен ведамі

Прадстаўнікі IAPB прынялі ўдзел у тэхнічным брыфінгу, арганізаваным Eurojust 28 студзеня 2026 года, каб азнаёміць арганізацыі грамадзянскай супольнасці, якія працуюць у сваіх рэгіёнах, з Кіруючымі прынцыпамі, атрымаць водгукі і прапановы, а таксама правесці глыбокае абмеркаванне ключавых пытанняў дакументавання для забеспячэння адказнасці ў рамках крымінальнага пераследу.

Па выніках сустрэчы Канцылярыя Пракурора Міжнароднага крымінальнага суда (МКС), Еўраюст, Сетка па расследаванні і крымінальным пераследзе генацыду, злачынстваў супраць чалавечнасці і ваенных злачынстваў (Genocide Prosecution Network), а таксама праект National Authorities against Impunity выказалі "шчырую ўдзячнасць за каштоўныя заўвагі і прапановы, прадстаўленыя вашай арганізацыяй адносна дакумента "Кіраўнічыя прынцыпы для арганізацый грамадзянскай супольнасці: дакументаванне міжнародных злачынстваў і парушэнняў правоў чалавека ў мэтах прыцягнення вінаватых да крымінальнай адказнасці“ (далей — „Кіраўнічыя прынцыпы“)».

У выкананне свайго абавязацельства дзяліцца шматгадовым досведам працы 11 верасня IAPB прадставіла Еўраюсту, Сетцы па расследаванні і крымінальным пераследзе генацыду, злачынстваў супраць чалавечнасці і ваенных злачынстваў, а таксама МКС пісьмовыя матэрыялы, якія змяшчаюць падрабязныя заўвагі і прапановы.

У дакуменце абагульнены водгукі і рэкамендацыі IAPB адносна Кіраўнічых прынцыпаў для арганізацый грамадзянскай супольнасці, заснаваныя на практычным досведзе Платформы ў дакументаванні, захаванні і аналізе доказаў меркаваных міжнародных злачынстваў і сур'ёзных парушэнняў правоў чалавека. У ім таксама вызначаны палажэнні Кіраўнічых прынцыпаў, якія патрабуюць удакладнення, узмацнення або дапаўнення для больш эфектыўнай падтрымкі дзейнасці арганізацый грамадзянскай супольнасці.

9. Структура і рэсурсы

9.1. Інфраструктура

У склад Сакратарыята IAPB уваходзяць штатныя супрацоўнікі і кансультанты, у тым ліку кіраўнік IAPB, менеджар праекта, старэйшы кансультант па прававых пытаннях, каардынатар праекта, следчыя, аналітыкі і перакладчык. На працягу справаздачнага перыяду Сакратарыят працягваў адаптаваць сваю кадравую структуру да аперацыйных і змястоўных патрэб Платформы, а таксама рыхтавацца да рэалізацыі этапу IAPB-2029.

Трэці этап дзейнасці IAPB завяршыўся 30 верасня 2026 года. Напярэдадні пераходу да наступнага этапу IAPB прадставіла праектную прапанову IAPB-2029 дзейным і патэнцыйным дзяржавам-донарам, а таксама Еўрапейскаму саюзу. Платформа працягвае працу па прыцягненні фінансавання, неабходнага для забеспячэння яе дзейнасці да верасня 2029 года. Праект IAPB-2029 абапіраецца на вынікі папярэдніх этапаў дзейнасці Платформы і атрыманыя ўрокі, забяспечваючы пры гэтым пераемнасць у выкананні яе асноўнага мандата і далейшае ўмацаванне патэнцыялу па зборы, захаванні і аналізе інфармацыі і доказаў меркаваных міжнародных злачынстваў, здзейсненых беларускімі ўладамі.

Платформа выказвае глыбокую ўдзячнасць дзяржавам-донарам і Еўрапейскаму Саюзу за іх пастаянную палітычную і фінансавую падтрымку. З моманту свайго стварэння IAPB атрымлівала і працягвае атрымліваць падтрымку з боку шырокага кола дзяржаў, у прыватнасці (краіны пералічаны ў алфавітным парадку): Аўстрыі, Бельгіі, Вялікабрытаніі, Германіі, Даніі, Злучаных Штатаў Амерыкі, Ірландыі, Ісландыі, Канады, Латвіі, Літвы, Ліхтэнштэйна, Нарвегіі, Нідэрландаў, Польшчы, Румыніі, Славакіі, Фінляндыі, Чэхіі, Швейцарыі, Швецыі і Эстоніі, а таксама Еўрапейскага саюза.

9.2. Кансультатыўная рада

У чэрвені адбылося паседжанне Кансультатыўнай рады (КР), падчас якога быў прадстаўлены агляд дзейнасці Платформы і арганізацый — членаў КР, а таксама абмяркоўваліся тэндэнцыі і заканамернасці парушэнняў правоў чалавека.

У верасні было арганізавана яшчэ адно паседжанне КР, падчас якога яе членаў праінфармавалі пра асноўныя параметры падаўжэння дзейнасці IAPB да верасня 2029 года і азнаёмілі з палажэннем аб дзейнасці Кансультатыўнай рады ў абноўленым складзе.

10. Рызыкі і выклікі

На працягу справаздачнага перыяду захоўваліся рызыкі, адзначаныя ў папярэдніх справаздачах. Асаблівую занепакоенасць выклікалі пытанні бяспекі беларускіх арганізацый-партнёраў, якія сумесна кіруюць дзейнасцю Платформы, іх супрацоўнікаў і дакументатараў, а таксама пацярпелых і іх родных. Умовы ажыццяўлення дзейнасці па-ранейшаму характарызуюцца высокім узроўнем рэпрэсій, а асобы, якія ўдзельнічаюць у дакументаванні

парушэнняў і працы па прыцягненні вінаватых да адказнасці, працягваюць сутыкацца з рызыкай сачэння, запалохвання і рэпрэсій.

Дадатак:
КАРОТКАЯ ІНФАРМАЦЫЯ ПРА ПЛАТФОРМУ

IAPB -- гэта кансорцыум незалежных няўрадавых арганізацый, якія аб'ядналі намаганні для збору, праверкі, захавання і аналізу доказаў грубых парушэнняў правоў чалавека, якія ўяўляюць сабой злачынствы паводле міжнароднага права і меркавана былі ўчынены беларускімі ўладамі напярэдадні прэзідэнцкіх выбараў 2020 года і ў наступныя гады. Мэта IAPB -- садзейнічаць прыцягненню вінаватых да адказнасці за сур'ёзныя парушэнні правоў чалавека і нормаў міжнароднага крымінальнага права ў Беларусі, забяспечваючы тым самым пацярпелым магчымасць дамагчыся правасуддзя і кампенсацыі нанесенай шкоды. Для дасягнення гэтай мэты IAPB аказвае непасрэднае садзейнічанне органам крымінальнага правасуддзя і міжнародным механізмам прыцягнення вінаватых да адказнасці ў расследаванні названых злачынстваў і крымінальным пераследзе асоб, меркавана датычных да іх здзяйснення.

IAPB была створана ў сакавіку 2021 года ў адказ на даклад, падрыхтаваны ў рамках Маскоўскага механізма Арганізацыі па бяспецы і супрацоўніцтве ў Еўропе (АБСЕ) і апублікаваны 5 лістапада 2020 года, аб меркаваных парушэннях правоў чалавека, звязаных з прэзідэнцкімі выбарамі ў Беларусі. Даклад утрымліваў шэраг рэкамендацый, якія заклікалі да прыцягнення вінаватых да адказнасці за сур'ёзныя парушэнні міжнароднага права ў Беларусі, а таксама да дакументавання і захавання доказаў у гэтых мэтах.

У склад кансорцыума ўваходзяць дзве беларускія і адна міжнародная арганізацыі, якія ажыццяўляюць сумеснае кіраўніцтва яго дзейнасцю: Праваабарончы цэнтр "Вясна", Міжнародны камітэт па расследаванні катаванняў у Беларусі, а таксама вядучая арганізацыя кансорцыума -- DIGNITY, Дацкі інстытут супраць катаванняў.

З моманту свайго стварэння IAPB атрымлівала і працягвае атрымліваць падтрымку з боку шырокага кола дзяржаў, у прыватнасці (краіны пералічаны ў алфавітным парадку): Аўстрыі, Бельгіі, Вялікабрытаніі, Германіі, Даніі, Злучаных Штатаў Амерыкі, Ірландыі, Ісландыі, Канады, Латвіі, Літвы, Ліхтэнштэйна, Нарвегіі, Нідэрландаў, Польшчы, Румыніі, Славакіі, Фінляндыі, Чэхіі, Швейцарыі, Швецыі і Эстоніі, а таксама Еўрапейскага саюза.

Тэорыя зменаў:
У аснове дзейнасці IAPB ляжыць тэорыя зменаў, згодна з якой **калі** інфармацыя і доказы сур'ёзных парушэнняў правоў чалавека і злачынстваў паводле міжнароднага права, меркавана здзейсненых беларускімі ўладамі, будуць сабраныя, сістэматызаваныя, захаваныя і прааналізаваныя ў адпаведнасці з міжнароднымі стандартамі і перададзеныя нацыянальным і міжнародным механізмам прыцягнення вінаватых да адказнасці, **то** асобы, адказныя за здзяйсненне такіх парушэнняў і злачынстваў, могуць быць прыцягнуты да адказнасці ў адпаведнасці з міжнародным правам, што, у сваю чаргу, забяспечыць пацярпелым доступ да правасуддзя.